

۲۶۶ ۹۷ ۲۶

آموزش تفکر نقادانه به کودکان ۹-۱۲ ساله

کاترین دلاماین و جیل اسپرینگ
مترجم: آزاده زارع

www.ketab.ir



سرنشانه دلماين، کاترين Delamain, Catherine
 عنوان و نام پديدآور: آموزش تفکر نقادانه به کودکان ۹-۱۲ ساله/کاترين دلماين، جيل اسپرينگ؛ مترجم آزاده زارع؛ ويراستار
 محمدعلی جعفری
 مشخصات نشر: تهران: انتشارات هفت و نیم، ۱۴۰۲
 مشخصات ظاهري: ۱۳۰ ص، ۱۴۰/۵×۲۱/۵ س م
 شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۷۲۷۸-۳۹-۲
 وضعیت فهرست نویسی: قیفا
 یادداشت: عنوان اصلی: Teaching critical thinking skills: an introduction for children aged 9-12, 2021
 یادداشت: کتاب حاضر نخستین بار با عنوان «آموزش مهارت‌های تفکر انتقادی به کودکان: مقدمه‌ای برای کودکان ۹ تا ۱۲ سال» و ترجمه نسا ابوغبیش توسط روزانیدین در سال ۱۴۰۰ (ث، ۱۴۹ ص) قیفا دریافت کرده است.
 عنوان دیگر: آموزش مهارت‌های تفکر انتقادی به کودکان: مقدمه‌ای برای کودکان ۹ تا ۱۲ سال
 موضوع: تفکر انتقادی - راهنمای آموزشی (ابتدایی)
 Critical thinking - Study and teaching (Elementary)
 سواد اطلاعاتی - راهنمای آموزشی (ابتدایی)
 Information literacy - Study and teaching (Elementary)
 شناسه افزوده اسپرینگ جیل
 شناسه افزوده Spring, Ill
 شناسه افزوده: زارع، آزاده، ۱۳۶۱، مترجم
 رده بندی کنگره: LB159/۳
 رده بندی دیویی: ۳۷۰/۱۵۲
 شماره کتابشناسی ملی: ۹۴۷۱۳۱۲
 اطلاعات برردک: شناسی قیفا



آموزش تفکر نقادانه به کودکان ۹-۱۲ ساله

نویسندگان: کاترين دلماين و جيل اسپرينگ

مترجم: آزاده زارع

ویراستار: محمدعلی جعفری

طراح گرافیک: علی ابوالحسنی

امور چاپ: حسین میرزا حسینی

ناشر: هفت و نیم

نوبت چاپ: اول، ۱۴۰۳

شمارگان: ۳۰۰ نسخه

چاپ و صحافی: آبرنگ نوین

قیمت: ۱۸۰۰۰۰ تومان

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۷۲۷۸-۳۹-۲

نشانی: تهران، انتهای بزرگراه ستاری شمال، دوربرگردان به سمت ستاری جنوبی

خیابان اخلاص، پلاک ۱۱ / تلفن: ۴۴۸۴۵۶۰۰

www.haftonim.com / info@haftonim.com

@haftonimpub

فهرست مطالب

۴	پیش‌گفتار مترجم
۶	پیش‌گفتار
۷	مقدمه
۸	شیوه‌نامه‌ی استفاده از کتاب
۹	چگونه شروع کنیم؟

بخش ۱

۱۳	(۱) یافتن تناقض‌ها
۲۶	(۲) استفاده از تجارب زندگی برای اثبات و شنبه نقدانه
۲۹	(۳) پرسشگری

بخش ۲

۶۱	(۴) تجزیه و تحلیل تبلیغات
۷۷	(۵) پیشنهادهای جایگزین
۸۹	(۶) به چالش کشیدن ادعاها
۱۰۳	(۷) تشخیص سوگیری

بخش ۳

۱۱۷	(۸) احقاق‌های آوریل
۱۲۰	(۹) کلاهبرداری‌ها
۱۲۳	(۱۰) داستان‌ها و نوشته‌های نگران‌کننده
۱۲۶	(۱۱) اخبار جعلی و نادرست

پیش گفتار مترجم

تفکر نقادانه مهارتی است که این روزها بیش از هر زمان دیگر به لزوم برخورداری از آن واقف هستیم. جهان خصوصی و جهان شغلی ما مملو از امکان مواجهه با موقعیت‌هایی است که ناگزیر از توصیف، شناسایی، ارزیابی و تصمیم‌گیری درباره‌ی آن‌ها هستیم. کدام خبر نادرست و کدام یک درست است؟ کدام شیوه در میان شیوه‌های موجود بهترین بازده را دارد؟ چه چیزهای متناقضی در گفته‌ها و شنیده‌ها وجود دارد؟ در یک کلام، انسان همواره بر سر دوراهی باور کردن و باور نکردن، پذیرفتن و نپذیرفتن، انجام دادن و انجام ندادن است و اگر چه در نهایت یکی را برمی‌گزیند، اما بر این نکته تأکید می‌کنیم که بر اندیشه‌ای سنجشگرانه باشد پیامدها و نتایج مفیدتری در پی دارد. در جهان پیچیده‌ی انسان‌ها، اطلاعات و موقعیت کنونی ما دیگر محل آزمون و خطا نیست.

یادگیری مهارت‌های تفکر نقادانه می‌تواند یاری‌گر ما در توصیف، ارزیابی و تصمیم‌گیری در بزنگاه‌ها، زندگی باشد. امروزه فرصت‌های بیشماری برای آموزش تفکر نقادانه به بزرگسالان، راحی و آرامی شود اما مانند هر زمینه‌ی فکری دیگری، تفکر نقادانه نیز زمانی بیشترین تقویت و تأثیرگذاری را دارد که در کودکی یاد گرفته شود. از آنجا که نام این شاخه از تفکر با ماهیمی مانند سوگیری، پیش‌فرض، مغالطه، استنتاج، مقایسه، استدلال و غیره گره خورده است، تصور عمومی این است که تا پیش از نوجوانی و استقرار تفکر انتزاعی نمی‌تواند در یادگیری تفکر نقادانه موفقیت چشمگیری به دست آورد. اما تمامی این مهارت‌های پایه شامل خرده‌مهارت‌های دیگری هستند که می‌توان به‌تر است از سنین پایین در حین آن ایجاد شود. از جمله مقایسه، طبقه‌بندی، شناسایی ویژگی‌ها، یافتن معایب و مزایا، تشخیص تناقض‌ها و بسیاری خرده‌مهارت‌های دیگر.

کتاب حاضر حاوی تمرین‌هایی برای تقویت تعدادی از این خرده‌مهارت‌ها است. این کتاب برای کودکان ۹-۱۲ سال (دو سال کوچک‌تر - بزرگ‌تر) قابل استفاده است.

نکته‌ی مهم درباره‌ی این کتاب آن است که تمرین‌ها متناسب با تجارب مستقیم یا غیرمستقیم کودکان نوشته شده و تسهیلگر یا مربی می‌تواند با مطالعه‌ی کتاب و درک روند موردنگاری آن، مواردی مناسب با سن و فرهنگ یادگیرندگان بنویسد. این

کارچندان دشوار نیست و تمرین موردنگاری شما را در انجام آن توانمندتر می‌کند. همچنین، از آنجا که کتاب برای کار با کودکان نوشته شده است، بسیاری از اسامی افراد، مکان‌ها، وقایع فرهنگی، تاریخ‌ها و واحدهای پول با اسامی ایرانی جایگزین شده است. به منظور حفظ امانت، اسامی واقعی موجود در متن اصلی به صورت پانویس در کتاب درج شده است.

آزاده زارع

دی ماه ۱۴۰۲

www.ketab.ir

شیوه‌نامه‌ی استفاده از کتاب

آموزش مهارت‌های تفکر نقادانه مجموعه‌ای از متون کوتاه است که برای ایجاد فرصت‌هایی با هدف آزمون نقادانه اندیشیدن طراحی شده‌اند. معلم (یا تسهیلگر) و کودکان به نوبت یا با یکدیگر متن را می‌خوانند، سپس معلم (یا تسهیلگر) با طرح فهرستی از درخواست‌ها و پرسش‌ها کودکان را در فرایند بحث و بررسی متن راهنمایی می‌کند.

این متون هفت حوزه‌ی تفکر نقادانه را شامل می‌شود؛ بخش نخست شامل سمت‌هایی در مورد یافتن تضادها و تناقض‌ها، رجوع به تجارب زندگی و انتخاب بین جایگزین است. بخش دوم حاوی قسمت‌هایی درباره‌ی تجزیه و تحلیل تبیهات، به‌حالش کشیدن ادعاها و تشخیص سوگیری‌هاست؛ تمامی این بخش‌ها دارای درجه دشواری یک تا چهار هستند. بخش سوم حاوی مجموعه‌ی کوچکی از احق‌های اوری، کارهیب‌داری‌ها، داستان‌های نگران‌کننده و اخبار جعلی است.

متون بخش‌های نخست در دوم در چهار سطح درجه‌بندی شده‌اند و ممکن است کودکان کوچک‌تر از یک سطح فراتر نروند. لازم است تمام کودکان از بخش نخست شروع کنند. اگر بچه‌ها بزرگ‌تر به‌خوبی از پس تجزیه و تحلیل یکی دو متن اول بخش نخست برآمدند، می‌توانند به سراغ متن‌های دشوارتر بروید و اگر بدون مشکل بخش یک را به پایان رساندند، برای مواجهه با بخش دوم آماده هستند. انتخاب اینکه در یک برهه‌ی زمانی روی یک متن کار کنید یا هم‌زمان به دو یا سه بخش بپردازید، با شما است.

فراموش نکنید که کودکان باید این فرصت را داشته باشند تا به بالاترین سطح یادگیری و آمادگی خود دست یابند. هدف این است که دانش‌آموزان پیش از ورود به دوره‌ی متوسطه شایستگی‌های لازم برای تفکر نقادانه را کسب کنند.

کودک‌انی که مهارت‌های سوادآموزی و یادگیری ضعیف‌تری دارند، ممکن است به دو یا سه مرتبه تکرار تمرین هر متن نیاز داشته باشند. کودکانی که حافظه‌ی شنیداری کوتاه‌مدت ضعیفی دارند، ممکن است نیاز داشته باشند که متون طولانی را در قطعات کوتاه دو یا سه جمله‌ای برایشان بخوانید. همچنین قرار دادن متن در برابر دید کودکان به تقویت حافظه و تمرکز ایشان کمک می‌کند.

چگونه شروع کنیم؟

در آموزش مهارت‌های تفکر نقادانه بهتر است از حضور دو یا چند کودک استفاده شود زیرا عامل کلیدی برای نتیجه‌گیری درباره‌ی یک متن استفاده از بحث و گفت‌وگو است. بنابراین، گروهی از دانش‌آموزان را انتخاب کنید. برای شروع تا زمانی که در هدایت بحث مهارت بیشتری کسب نکرده‌اید با گروه‌های حداکثر چهار نفره بحث را آغاز کنید. تا حد امکان اعضای گروه را از نظر سنی و توانمندی‌های (ذهنی و زبانی) مشابه انتخاب کنید. در سطوح پیشرفته‌تر می‌توانید از برخی متون برای بحث در کل کلاس استفاده کنید.

دو یا سه مورد از سستین متن‌ها را از یک یا چند قسمت بخش نخست انتخاب کنید. متون انتخابی را در اختیار کتان قرار دهید (فهرستی از متون بدون پرسش‌ها و درخواست‌ها برای استفاده در کلاس در انتهای همین کتاب موجود است). متن اول را برای کودکان بخوانید. در صورت نیاز، دانش‌آموزان می‌توانند با صدای بلند متن را برای شما یا خودشان بخوانند. مطمئن شوید آن‌ها تمام متن را فهمیده‌اند و واژگان ناآشنا را برای آن‌ها توضیح دهید. سپس با پرسش‌هایی از فهرست پرسش‌ها و تذکرات فرایند تفکر نقادانه کودکان را هدایت کنید. در سطوح اولیه بخش نخست این کار بسیار ساده است اما در سطوح پیشرفته‌تر به مهارت و انعطاف‌پذیری قابل توجهی از سوی معلم نیاز خواهد بود. هدف این است که کودکان بتوانند تا جای ممکن پرسش‌ها و ایده‌های خود را ایجاد کنند و درباره‌ی دیدگاه‌های مخالف به بحث و گفت‌وگو بپردازند. نقش معلم تسهیل این فرایند و پیشبرد آن در صورت لزوم است؛ برای این منظور اغلب لازم است زمانی که بچه‌ها از خود ایده‌ای ندارند از میان فهرست پرسش‌ها، پرسش مناسبی را طرح کنید. هرگاه کودکان درباره‌ی متنی به یک توافق معقول دست یافتند، به بحث خاتمه دهید.

مداخله‌ی معلم از بخشی به بخش دیگر متفاوت است. در ابتدای هر بخش راهنمایی درباره‌ی چگونگی اداره‌ی بحث و پیشبرد گفت‌وگو در اختیار شما قرار خواهد گرفت.